

Maria Huhta

**TYÖ JA
TUNTEET**

TYÖ JA TUNTEET

TYÖ JA TUNTEET

Maria Huhta

Copyright © Maria Huhta 2016

Kustantaja - Books on Demand, Helsinki, Suomi

ISBN: 978-952-3305-68-7

Valmistaja - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Vuodet 1967 – 1978

Alkusyksyn ruska väritti maisemaa. Marja istui ajajan vieressä ja kääntyi katsomaan takapenkillä nukkuvaa tyttöä, puolivuotias-ta Hannelea. Tyttö nukkui sikeästi vaunukorissaan. Iho hohti vinossa auringonvalossa oliiviin vivahtaen ja hikiset suortuvat liimaantuivat poskille. Hän näytti rauhalliselta ja Marja kääntyi takaisin katso-maan eteensä. Hän antoi ajatustensa harhailla nykyisyydessä, men-neisyydessä ja arvoituksellisessa tulevaisuudessa.

Eero ajoi tasaista kuuttakymppiä ruskeat silmät keskittyneesti tietä tuijottaen. Kapeiden kasvojen piirteet olivat voimakkaat, mut-ta silti herkäät. Suuren, hiukan kotkamaisen nenän alapuolella kaar-tuivat pehmeät huulet ja pyöreä leuka. Keskiruskea tukka oli suora ja aavistuksen verran harventumassa. Hartiat olivat hiukan luisut. Voimakkaat pitkäsormiset kädet pusersivat rattia, mutta jalat olivat luontevan rennosti polkimilla. Marja ajatteli, että hänen piirteensä toistuivat takapenkillä nukkuvassa lapsessa, mutta pyöreämpinä ja sileän pehmeinä. Heidän tyttärensä olivat perineet enemmän isänsä kuin äitinsä piirteitä, tumman, helposti ruskettuvan ihon, suurel-ta vaikuttavan nenän ja suorat hiukset. Viisivuotiaalla Sonjalla oli myös ruskeat silmät, mutta nelivuotias Taneli oli sinisilmäinen kuten äitinsä. Pikku Hannelen silmät olivat tällä hetkellä oudon vihertävät, mutta nekin varmaan muuttuisivat ruskeiksi. Lasten synnyttyä Marja

oli katsellut heidän silmiään sivulta päin; oli kuin sinisen kalvon läpi olisi kuulunut lopullinen väri.

Auton tasaisessa hurinassa Marja mietti, mitä isommat lapset juuri nyt tekisivät mummolassa. Heidät oli lähetetty sinne muuton ajaksi, kuorma-auto tavaroineen oli lähtenyt aikaisemmin päivällä. He olivat matkalla uudelle kotipaikkakunnalleen, jossa Eerolla oli työpaikka pienessä kangaspainossa. Hän itse ei olisi halunnut lähteä, mutta Eero ei ollut viihtynyt edellisessä työpaikassaan, jonne oli lähtenyt heti heidän opiskelunsa päätyttyä. Hän ei ollut itse päässyt mukaan työelämään, vaan oli jäänyt kotiin lasten synnyttyä tiheässä tahdissa. Hän oli kuitenkin viihtynyt tehtaan asuntoalueella järven rannalla ja muiden lapsiperheiden naapurissa. Lähdettäessä hän jäi ikävöimään valkoista rivitalon päätyä ja pihasta rantaan laskeutuvaa nurmikkoa, kaipasi kukkien reunustamaa parveketta ja monen metrin korkuista avaraa olohuonetta. Silti mieleen tuli myös ikäviä tapahtumia; miten kolmevuotias Sonja karkasi järvenselälle keväisen hankikannon aikaan. Hän lähti perään, mutta hanki upotti häntä, vaikka kestitkin nopeasti kipittävän tytön. Hän ehti nähdä pienen tumman hahmon katoavan kaukaisuuteen ja odottaa peloissaan sen paluuta. Vasta kotona riisuessaan paksuja kurahousuja hän huomasi lapsen olevan aivan märkä. Myöhemmin Eero kertoi tehtaan miesten ihmetelleen sisukasta tyttöä, joka oli pudonnut rannan sulaan avantoon. He eivät olleet ehtineet apuun, ennen kuin lapsi itse kiipesi ylös jälle ja lähti kotiinpäin. Marja siunasi nahkeita kumivaatteita ja käsineitä, joiden avulla tyttö oli pystynyt kiipeämään lumen karhentamalle jälle.

Toisen kerran vilkas ja kekseliäs esikoinen oli kadonnut pikkuveljensä kanssa näkymättömiin. Heitä etsivät kaikki naapurienkin äidit, kunnes lapset yllättäen ilmestyivät pihaan.

”Missä te olitte”, kysyi Marja kiukkuisena ja sai vastaukseksi vain ”Leikkimökissä”.

”Mutta me katsoimme ikkunasta, emmekä nähneet ketään.”

”Niin kun kyyristelimme ikkunan alla.”

Marja ei voinut olla vihainen, sillä helpotus lasten löytymisestä oli niin suuri.

Lähtiessään he olivat jättäneet taakseen paitsi viihtyisän asuinympäristön, myös monet uudet ystävänsä. Eeron työ oli kuitenkin pääasia. Ensimmäisen työvuoden jälkeen hän ei ollut enää viihtynyt, mutta nyt pääsisi itsenäiseen tehtävään pienessä nopeasti kehittyvässä tehtaassa. *Mutta entä minä itse*, ajatteli Marja automatkan jatkuessa. *Mitä minulla on odotettavissa? Viihtyisinkö pienessä maalaiskylässä joutuessani olemaan lasten kanssa kotona päivästä päivään?* Tulevaisuus näytti loputtomalta jonolta arkisia hetkiä. Hän tiesi, että tulisi kaipaamaan vaihtelua siihen noidankehään, jonka muodosti lastenhoito, kotityöt, hiljaiset illat käsitöitä tehden ja kirjoja lukien. Kaiken toistumiseen yhä uudelleen ja samanlaisena päivästä päivään, viikosta viikkoon. Hän ei kuitenkaan saisi olla tyytymätön, olivathan lapset terveitä ja kaikki muuten hyvin. Miksi se ei riittänyt? Hän tunsu mietteittensä ajautuvan umpikujaan, kuten niin usein aikaisemminkin.

He saapuivat perille, ajoivat koivukujan reunustamaa tietä keskustan läpi metsäisen harjun rinteelle ja Eero pysäköi ruskealla valtilla sivellyn rivitalon pihaan.

”Tehtaalle on täältä vähän yli kymmenen kilometriä”, sanoi hän. ”Kuljemme sinne yhdessä värimestarin kanssa, joka asuu toisessa päässä tätä taloa.”

”Nostetaan Hannele sisään”, sanoi Marja Eerolle puoliääneen. Tyttö heräsi, mutta ei alkanut itkeä. Marja huomasi olohuoneeseen nostetun sohvan ja laski lapsen siihen.

”Tämä on melkein uusi”, sanoi Eero tyytyväisenä ja ääni kaikui tyhjältä tuntuvasa tilassa. Huonekalut oli nostettu olohuoneen seinänvierelle, eteinen oli täynnä pahvilaatikoita.

Tilaa näytti olevan vähän ja Marja alkoi pohtia, miten hän saisi huonekalut sopimaan. Tästä se taas alkaa, ajatteli hän kyllästytneenä; kaiken purkaminen pakkauksista ja asettaminen paikalleen. Askeleen on totuttava uusiin tiloihin.

Marja tutustui vain pintapuolisesti talon toisessa puoliskossa asuvaan värimestariin Uskoon ja hänen vaimoonsa. Päivät kului-

vat kotiaskareissa ja lasten kanssa puuhatessa. Usein hän nappasi heidät mukaansa ja ajoi maalle äidin luokse. Siellä heillä oli tilaa juoksennella pihamaalla, leikkiä serkkujen kanssa ja uida matalassa rannassa. Syksyisin ulpukat kehittivät paksuja siemenkotia, joista sai possuja kääntämällä kaksi jäljellä olevaa lehteä korviksi. Keltajuovaisine kärsineen ne seisoivat käpylehmien kanssa pienissä aitauksissa. Marja opetti heitä tekemään kukkavarsista pitkiä helminauhoja. He saivat osallistua maatalon askareisiin ja pääsivät joskus hevosajelulle. Pikku Hannele oli kaikkien lemmikki suurine silmiin ja pulleine poskineen.

Talven liukkaiden tultua Marja kävi maalla harvemmin, vaikka saikin auton käyttöönsä joka toinen viikko, kun miehet kävivät töissä Uskon autolla. Kotona rivitalossa elämä oli paljon yksitoikkoisempaa kuin maalla, vaikka Marja otti lapset mukaansa kauppatyöille, kuljetti metsiin ja talvella pienelle luistinradalle. He kulkivat aina keskenään, muita leikkitovereita ei lapsilla ollut. Uskon poika naapurissa oli heitä vanhempi ja hiljainen sisällä viihtyvä. Kerran Marja houkutteli hänet mukaansa metsäretkelle, lapset juoksivat ja riehuivat. Kun he tulivat takaisin, pojan äiti tuli huolestuneena vastaan. Hän laittoi kätensä pojan niskaan, työnsi sen vaatteiden alle hikiseen selkään.

”Olet varmasti vilustunut”, sanoi hän. ”Tuolla tavalla et saisi koskaan tehdä.”

Hän katsoi Marjaa moittivasti, eikä tämä enää pyytänyt poikaa mukaan. Hänen omat lapsensa juoksivat villisti, likasivat vaatteensa ja viihtyivät luonnon keskellä.

Eräänä iltana ambulanssi tuli ulvoen pihaan. Eero nousi siitä ja ambulanssi jatkoi heti matkaansa edelleen ulisten. Hätäntyneenä Marja juoksi ulos.

”Mistä oli kysymys?”

”Usko ajoi kolarin Hätilän mäessä. Bussi tuli kaarteessa vastaan, eikä hän ehtinyt väistää. Tie oli kai liukas. Minulla oli turvavyö tiukalla, ei käynyt kuinka, muutama mustelma taisi tulla. Painoin pääni alas, kun huomasin tilanteen. Uskolla taas oli pomppa päällä

ja vyö varmaan löysällä. Vievät suoraan keskussairaalaan, toivottavasti ei käynyt pahemmin.”

Usko joutui leikkaukseen ja moneksi viikoksi sairaalaan. Hän tuli kotiin vaikeasti kävelevänä toipilaana. Heti ensimmäisenä päivänä Marja huomasi hänet pihalla pölynimurin suulaketta puhdistamassa. Hän meni katsomaan ja sanoi puuhan turhaksi. Usko vastasi totisena:

”Näin pölyt eivät jää sisälle. Talo onkin ollut siivoamatta, kun olen ollut niin kauan poissa.”

Illalla Marja kertoi asian Eerolle ja tämä komensi Uskon töihin heti seuraavana päivänä. Hämmästyneelle Marjalle hän totesi: ”Töissä hän saa levätä, eikä ole vaimo komentamassa. Laitoin vuoteen takahuoneeseen.”

Vajaan kahden vuoden kuluttua vuokrasuhde päättyi. Eero halusi asumaan lähelle tehdasta, jota juuri laajennettiin. Hän halusi keskittyä tehtäväänsä, tehdä pitkiä päiviä eikä käyttää aikaa työmatkoihin. Tehdaspaikkakunnalta oli vaikea löytää asuntoa, mutta nopeasti heille remontoitiin muutama huone suuresta vanhasta puutalosta.

Marja oli aikaisemmin käynyt vain pikaisesti Eeron työpaikalla. Remontin valmistuttua he lähtivät yhdessä katsomaan asuntoa. Auton kääntyi soratielle hiukan huojahtaen ja hän alkoi katsella uteliaana ympärilleen. Maisema muuttui vihreämmäksi ja rehevämmäksi, edessä oli laajoja peltoaukeita ja tiheitä metsiä, joita katkoivat pensaikot ja pienet järvilamperet. Niiden jälkeen alkoi asutus.

Ilma oli kuulas ja kirkas, mutta välistä autoon tunkeutui mullan, lannan ja myöhäissuven kukkivien kasvien voimakas tuoksu. Aurin-gonpaiste ja värikylläisyys häikäisivät silmiä, koivun lehdet olivat kuin kultainen pitsi pihlajanmarjojen tummaa punaa vasten. *Olemme pian perillä*, ajatteli Marja ja silmäili yhä viljavammaksi muuttuvaa maisemaa. He olivat tulleet Sydän-Hämeeseen, jossa kaiken yllä leijui täyteläisyyden ja vaurauden tuntu. Pelloilla lainehti kypsäkel-tainen vilja, ilma oli raskas siitepölystä ja tienvarren pensaita peitti paksu harmaa pölykerros. Sitä katsellessaan hän äkkiä tunsikin tukehtuvansa tähän kaikkeen, ilman tuoksuun, pölyn harmauteen ja

koko näkymän paksuun yltäkylläisyyteen. Häntä kyllästyttivät viljavat pellot, rehevän vihreät niityt ja karjalaitum.

Kaikkea tätä katsellessaan hän kaipasi lapsuutensa ajan satakuntalaisia näkymiä, karuja kanervikkoja ja metsien lomassa aukeavia niittyjä, joiden yllä puhalsi vapaa tuuli. Kaipasi aina lähellä olevia järvenselkiä ja kallioita. Nyt hän joutuisi asumaan aivan erilaisessa maisemassa, kuin peltojen muodostamassa laakeassa kattelassa. Hän tunsi pelkoa kaiken muututtua ja uusien tapahtumien tultua liian nopeasti eteen. Takana oli aika teollisuuskaupungissa, vuosien opiskelu, rakastuminen ja nopea avioliitto, lasten syntymä ja Eeron ensimmäinen työpaikka. *Sopeutuisiko hän tänne, olisiko elämä vain pakottavaa velvollisuuksien suorittamista?*

Hän ravisti itsensä turhista ajatuksista ja pakottautui katselemaan näkymiä, jotka hitaasti liukuivat ohi ajettaessa mutkaisella soratiellä. Talojen päärakennukset olivat komeita, kartanomaisia ja kivinavetat suuria. Talot oli maalattu perinteisellä punamullalla tai keltaisella. Rakennusryhmien takana lojui massiivisia maatalouskoneita. Laitumilla käyskenteli ruskeita tai valkoisenkirjavia lihavia lehmiä.

Eero kaarsi taloryhmien keskeltä suureen pihaan, jossa vasemmalla oli kaksikerroksinen valkoinen rakennus.

”No niin, perillä ollaan”, sanoi hän tyytyväisellä äänellä. ”Asumme lähellä tehdasta, voit nähdä tänne asti tuon suuren punatiilisen rakennuksen. Sitä lukuun ottamatta ei paikkakunnalla juuri olekaan teollisuutta. Vain joku pieni metalliverstas, jossa on kymmenkunta ihmistä töissä. Joten Heikkisen kangaspaino on täällä suuri tekijä ja työllistäjä.”

Marja katseli matkasta turtuneena ympärilleen. Eero jatkoi:

”Tehtaan vuoromestari asuu talon toisessa päässä vaimonsa kanssa, heillä on yksi tytär ja koira. Avoimesta ullakotilasta on meidän puolelle erotettu suuri tila olohuoneeksi.”

Marjasta uusi asunto oli mielenkiintoinen. Sen seinät oli maalattu Eeron valitsemilla väreillä, jotka ihastuttivat häntä. Yläkertaan veivät ruskeat portaat, joiden tasanteella oli vastassa karmiininpunainen seinä. Siellä oleva suuri oleskelutila oli maalattu vaihdellen ruskean

eri sävyillä. Alakerrassa seinien tapetit olivat joka huoneessa erilaiset ja eriväriset, vihreää lastenhuoneissa ja sinertävää heidän omassa makuuhuoneessaan.

Päivät saivat kehyksensä ja sisällyksensä, eikä Marjan mielestä mikään horjuttanut niiden tasaista kulkua. Ainoa vaihtelu tapahtui ulkopuolella, jossa vuodenajat vaihtuivat. Syksyllä oli edessä valon vähittäinen sammuminen, silloin kura kulkeutui sisään lasten saappaissa ja päivät kävivät yhä lyhyemmiksi ja pimeämmiksi. Hermostuttava aika joulua odottaessa huipentui lasten riemuun paketteja avatessa. Kevättalvella puhdas lumi houkutteli kimmeltäville hankikannoille ja metsän äärettömän valkoisuuden valtakuntaan. Lopulta tuli kevät, mieli turtui lintunen lauluun ja heräävien kukkien tuoksuun. Kesän vihreä lupaus sai lapset juoksemaan ensimmäisiin lätäkköihin. Paljain jaloin he kirmasivat ulos ja suoraan loiskuttamaan kuraa toisensa päälle. Marja huusi heitä sisälle, mutta pysähtyi katsomaan pihaan. Sen toisella puolella asui vanha pariskunta, jonka pieni tyttö seisoj portailla hienosti puettuna mekossaan ja valkoisissa sukkahousuissaan. Arasti hän katseli Marjan lapsia, tuli sitten alas ja kosketti varovasti kengän kärjellään levinnyttä vesilätäkköä. Isä tuli sisältä ja veti tytön nopeasti pois. Marja tunsi nolostuvansa, mutta kohautti sitten olkapäitään, komensi lapsensa sisälle ja pukeutumaan.

Kesän sadepäivät jäivät mieleen onnellisina hetkinä, he kävelivät käsi kädessä lasten kanssa korkeassa ruohikossa, jossa heinäkorret liimaantuivat saappaanvarsiin ja pehmeät vesipisarot valuivat kasvoille jatkuvana virtana.

Muutama vuosi kului ilman suuria muutoksia ja ilman merkittäviä tapahtumia. Hiukan huvittuneena hän pani merkille, miten paikakunnalta vielä löytyi vanhoja tapoja ja syrjäkulmilta yksinkertaisia maalaisihmisiä. Kerran asioituaan Kelan toimistossa hän jäi vielä hetkeksi istumaan ja selailemaan esitteitä. Sisään astui vanha mies puettuna karkeasta pellavasta tehtyyn paitaan, tuohivirsut jaloissa ja yksinkertainen kangaspata päässä. Hän meni luukulle ja sai asioin-

nin päätteeksi lomakkeen allekirjoitettavaksi. Hän kysyi, kelpaako puumerkki, kun ei osaa kirjoittaa. Se hyväksyttiin ja Marja lähti pois miettien, miten kaukana tämä seutu vielä oli kaupunkien kiireisestä teollisuuselämästä. Se oli yllättävää, sillä keskisuureen teollisuuskaupunkiin oli matkaa vain vähän yli kuusikymmentä kilometriä.

Kerran yksin ajaessaan hän kurvasi huolettomasti mutkaan, mutta joutui äkkijarruttamaan. Keskellä tietä seisoi ruskea lehmä katsellen häntä tyynesti. Marja sai odottaa monta minuuttia, ennen kuin se rauhallisesti löntysteli tien viereen ruohoa näykkimään. Hän oppi olemaan varovainen ja varaamaan matkoihin paljon aikaa varsinakin talvella. Silloin tiet olivat usein lumen peitossa tai liukkaalla jäätiköllä.

Paikkakuntalaiset jäivät Marjalle vieraiksi, sillä jäyhät hämäläiset elivät omissa ympyröissään eivätkä halunneet tutustua vastatulleisiin, joita pitivät kaupunkilaisina. Kun oli kulunut vuosi, pyysi naapurin emäntä hänet pihakeinuunsa istumaan ja juttelemaan. Ystävyyttä ei kuitenkaan syntynyt. Myös ystävyys samassa talossa asuviin jäi pintapuoliseksi. Vuoromestari Jorma oli Karjalan evakkoja, mutta yhtä hiljainen ja sulkeutunut kuin ympäristön hämäläisetkin. Marja näki häntä vain joskus, kun hän rauhallisin askelin kulki ulkoiluttamassa pientä mäyräkoiraa. Mies oli pitkä ja laiha, mäyräkoira pieni ja lihava ja vastakohta huvitti Marjaa. Vaimoa hän ei nähnyt juuri koskaan, hän kävi tehtaalla töissä ja vietti muun ajan kotosalla. Tytär oli vaalea, kalpea ja hiljainen, vaikutti apaattiselta.

Eero tutustui moniin ihmisiin, hänen työpäivänsä olivat pitkiä ja tapahtumarikkaita. Niiden jälkeen odotti kotona lasten meteli ja Marja, joka valitteli heidän vilkkauttaan, kepposia ja päivien yksitoikkoisuutta. Harmitteli, että koulutus meni hukkaan, ei hän osannut löytää iloa lasten kanssa vietetyistä päivistä. Eero kuunteli ja murahti sitten jotain yhdentekevää. Hän ei juuri puhunut töistään, totesi vain että niitä riitti ja viipyi usein tehtaalla iltamyöhään. Marja yritti selvittää vilkkaiden lasten kanssa, yhä useammin hän vei heidät maalle hankalasta matkasta huolimatta. Usein Eero kuitenkin tarvitsi autoa käydessään kaupungissa neuvottelemassa omistajien kanssa.

Eräänä iltana hän oli taas viipynyt myöhään tehtaalla ja seitsemän maissa puhelin soi. Kun Marja meni vastaamaan, hän kuuli Eeron väsyneeltä vaikuttavan äänen.

”Tuletko hakemaan minut täältä kaupungista, hae auto tehtaalta. Se jäi sinne, kun lähdimme jo iltapäivällä. Nyt istumme vielä purjehdusseuran paviljongissa järven rannalla”

Marja muisti, että Eero oli aamulla maininnut tehtaan omistajien tulevan käymään. Hän oli ohimennen tavannut heidät, johtaja Heikkisen useampaankin kertaan. Ensimmäinen tapaaminen oli jäänyt hänen mieleensä. Vaikka oli yli metri seitsemänkymmentä, joutui hän katsomaan lihavaa miestä ylöspäin ystävällisiin harmaansinisiin silmiin. Tämä oli esitellyt itsensä Pekaksi ja jäänyt pitkäksi aikaa juttelemaan. Toisena omistajana oleva lakimies oli jäänyt hänelle vieraaksi. Nyt hän etsi kaupungin kartan ja samalla komensi lapset olemaan riitelemättä ja menemään ajoissa nukkumaan. Lämpimään kesäiltaan ei tarvinnut takkia, viivyttelämättä hän lähti kävelemään tehtaalle ja sitten ajamaan kaupunkia kohti. Aurinko oli juuri laske-massa, liikennettä vähän ja hän nautti hetkellisestä yksinäisyydestä lasten hälinän ja television äänen jälkeen.

Hän löysi helposti perille vaaleaan matalaan rakennukseen aivan järven rannalla ja astui sisään. Ravintolasalissa hän huomasi miehet kauempana ikkunapöydässä ja käveli hitaasti heitä kohti. Pekka nousi heti kohteliaasti seisomaan ja veti hänelle tuolin.

”Meillä on vielä asioita. Tilaan sinulle tuoremehua, kun et valitet-tavasti kuskina voi juoda parempaa.”

Miehillä oli viskilasit edessään. Marja pani merkille, että Eeron lasi oli melkein täysi, muiden puolityhjä. Hän sai pian paksua keltaista tuoremehua ja miehet jatkoivat keskustelua. Marja kuunteli sitä ensin kiinnostuneena, sitten väsyneen välinpitämättömänä. Aika kului pikkutunneille ja hän tuijotti haaleansinistä tyyntä järvenpin-taa ikkunan takana. Aurinko alkoi hitaasti nousta oranssinpunaise-na hehkuna heijastuen veteen ja vaaleisiin pilvenhahtuviin. Lopulta Pekka nousi hitaasti ja totesi samealla äänellä, että pakko on kotiin-kin lähteä. Lakimies pohti, joko asemalta saisi hernekeittoa. ”Se on

niin hyvää krapulaan”, sanoi hän.

Marja tunsi itsensä uniseksi, mutta piristyi päästessään viileään aamuilmaan. Hän keskittyi ajamiseen muiden torkahdellessa ja auton tuoksuessa viskiltä. On tämä ainakin erilainen yö kuin tavallisesti, ajatteli hän.

Dokumenttiromaani Työ ja tunteet on realistinen, vahva ja pohdiskeleva kuvaus, näyteikkuna työpaikalle, yksityisyrittäjään ja työntekijöihin. Se on myös kuvaus rakkautesta ja vihasta, syntymästä ja kuolemasta, äitiyden onnesta ja tasa-arvon puutteesta. Taustalla on yrityksen kasvu ja tuho pienessä maaseutukylässä Tampereen lähellä, jossa lukija saa tutustua ympäristöön ja ihmisiin. Tehtaalla painokankaat kulkevat, värit ja kuviot vaihtuvat, muoti muuttuu. Vuodet kuluvat dynaamisina, tekniikka kehittyä, menneisyys peilautuu nykypäivään neuvotteluineen, lakkoineen ja irtisanomisineen.

"Oikeudenkäyntipäivän aamuna Marja ei enää tunne jännitystä, hänen mielensä on oudon turtunut, mutta silti helpottunut. Aikaisin aamulla hän lähtee ajamaan rauhallisesti tuttua tietä pitkin. Punainen Saab tulee taakse ja ajaa hermostuttavan lähellä. Välistä näyttää siltä, että se aikoo ohittaa, mutta palaa kuitenkin takaisin omalle kaistalleen. Jyrkän mutkan kohdalla se näyttää yrittävän uudelleen ja Marja hidastaa siirtyen aivan tien oikeaan reunaan. Hän päästää ohitseen Saabin ja pari muutakin autoa. Jonkin ajan kuluttua hän huomaa kuitenkin Saabin taas edessään; se hidastelee ja pakottaa hänet menemään ohi. Hän huomaa auton sisällä istujat, johtaja Kivinilka istuu pelkääjän paikalla pää hiukan hartioiden väliin vedettynä ja kasvot liikahtamatta eteenpäin suunnattuina. Ajamassa on Esa, joka tervehtii kättään heilauttamalla. Marja ei huomaa vastata, hän miettii, onko tämä hermosotaa. Mutta kova johtaja itse on kuitenkin vaivautunut lähtemään maaseudun kärejille."

84.2

Kannen suunnittelu:
Kannen kuva: Pixapay.com

9 789523 305687

978-952-3305-68-7